

Erdei Ferenc díj 2022 – Jelinek Csaba

Jelinek Csabát a hazai szociológusok köreiben ma még sokkal kevesebben ismerik (és ismerik el), mint ahogyan sokrétű tevékenysége alapján megérdemelné. Ezért vettem igazán nagy örömmel a hírt, hogy MSZT elnöksége bölcs döntésével 2022-ben Erdei Ferenc-díjjal jutalmazza Jelinek Csaba másfél évtizedes, rendkívül intenzív és szerteágazó szakmai teljesítményét. E díj ugyanis alkalmat ad arra, hogy a magyar szociológusok is megismerjék, szélesebb körben is elismerjék egy nagyszerű kutató és szuggesztív előadó, történeti, elméleti és módszertani érzékenységgel egyaránt rendelkező fiatal szociológus munkásságát, akinek teljesítményét szűkebb szakmai körökben már régóta nagy-nagy megbecsültség övezi, és akit hatalmas munkabírása mellett páratlan szerénység jellemez.

Talán legfontosabb szakmai teljesítménye, hogy – társaival együtt – újból meghonosította Magyarországon a kritikai városkutatást. Település, azaz város- és falukutatás természetesen korábban is volt – elég, ha csak Erdei Ferenc vagy Szelényi Iván évtizedes munkásságára gondolunk. A térszerkezet és a településhálózat vizsgálata korábban sem hiányzott, mint ahogyan régóta kutatják ennek társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális vetületeit. *Kritikai módon* azonban már jóval kevésbé. Különösen kevésbé olyan kritikai módon, ami nem pusztán az államszocializmus központi döntéseit bírálta volna, illetve amely nem szorítkozott az államszocializmust követő évek-évtizedek állami-önkormányzati döntéseinek *politikai* bírálatára. A tőkefelhalmozás globális-történeti összefüggéseivel és hosszú hullámaival mindeddig nem volt szokás összefüggésbe hozni e folyamatokat a magyar szociológiában. Márpedig Jelinek Csaba e hosszabb történeti folyamatokat (*longue durée*) szem előtt tartva elemzi a térszerkezet különböző léptékein tetten érhető folyamatok hatásait. Ezt mutatja például “Turning a ‘Socialist’ Policy into a ‘Capitalist’ One: Urban Rehabilitation in Hungary during the Long Transformation of 1989” című újabb közleménye is, amely a rangos (Q1) *Journal of Urban History* c. folyóiratban jelent meg 2021-ben.

Ez pedig már jelzi is Jelinek Csaba fő kutatási témáit: a városi terek átalakulása és tőkés átalakítása, a társadalmi egyenlőtlenségek térbeli leképeződése, a városfejlesztési projektek szociológiája, és a (poszt)szocialista városok vizsgálata. Ténylegesen azonban ennél jóval gazdagabb ez a paletta. Beletartoznak a tőkefelhalmozás ciklusainak, az állami (tanácsi-önkormányzati) beavatkozás politikáinak és a városi térszerkezet alakulásának tágabb összefüggései is: az egyenlőtlen-egyenetlen fejlődés térbeli és társadalmi mintázatai, a finanszírozás dinamikája és a közösségi lakhatás lehetőségei, a lakhatási válság elharapózása és a dzsentifikáció kiszorítást és népességcserét előidéző tendenciái, a városfejlődés és a szövetkezeti ingatlanfejlesztés problémái, a bérlői lakásszövetkezetek története és így tovább.

Fordítói, szerkesztői és szervezőmunkájának köszönhetően jelentek meg magyarul – mások mellett – David Harvey, Neil Smith, Neil Brenner, Tom Slater és mások kulcsszövegei.

Jelinek Csaba a Budapesti Corvinus Egyetemen elvégzett társadalmi tanulmányok alapképzését követően 2011-ben szerzett MA fokozatot a Közép Európai Egyetem szociológia és szociálintropológia tanszékén. Doktori disszertációját ugyanitt védte meg 2017-ben „Uneven Development, Urban Policy Making and Brokerage: The History of Urban Rehabilitation Policies in Hungary since the 1970s” címmel. 2016 és 2020 között az KRTK Regionális Kutatások Intézete kutatójaként dolgozott. 2021-ben posztdoktori OTKÁ-t nyert “A magyarországi lakásszövetkezetek szociológiája történeti megközelítésben” című kutatásával. Szakmai

munkásságának ez az akadémiailag jól látható külső felülete azonban távolról sem fedti tevékenységének teljes körét.

Jelinek Csaba igazi csapatjátékos, erőfeszítései minden esetben munkatársaival összehangoltan érik el eredményeiket. Egyetemistaként a Budapesti Corvinus Egyetem Társadalomelméleti Kollégiumának tagja (2007–2011), ezen belül a (2012-ben önálló szerveződéssé váló) Kritikai Városkutatás Műhely alapítója, 2011-ben pedig a Helyzet Műhely alapító tagja volt. Kollégáival és közvetlen munkatársaival (Pósfai Zsuzsannával, Czirfusz Mártonnal és Szabó Lindával) együtt alapították meg 2018-ban a Periféria Közpolitikai és Kutatóközpontot (röviden: Periféria Központot), amely a szaktudományos kutatás és a szakpolitikaalkotó tevékenység összehangolására is példát mutat. Ugyancsak munkatársaival együtt volt szerkesztője, fordítója és szerzője a 2013-ban megjelent *Kritikai városkutatás* című tanulmánykötetnek. 2009 és 2014 között meghatározó szerkesztője volt a 2008-ban újrainduló *Fordulat* nevű társadalomelméleti folyóiratnak, de 2014 óta is a lap külső munkatársaként dolgozik (tanácsadója és visszatérő szerzője a lapnak). Ha valaki magyar nyelven érdeklődik a kritikai városkutatás, illetve a térbeli, társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális folyamatok, illetve struktúrák összefüggéseinek történeti és *kritikai* elemzéseiről, a legjobb tanulmányokat 2008 óta alighanem a *Fordulat* évfolyamaiban és lapszámaiban találja. Ez nem pusztán egyes személyeknek köszönhető, hanem egy szakmai közösség, egy jól szervezett csapat közös erőfeszítéseinek eredménye. Márpedig e csapat egyik húzóembere, e szakmai közösség egyik motorja éppen Jelinek Csaba. Együtt tesznek azért, hogy Magyarországon is (újra) meghonosodjanak a megfizethető, közösségi lakhatási formák. E modell elterjesztésére nemrég a Szövetség a Közösségi Ingatlanfejlesztésért (SZAKI) nevű szervezetben is egyesítették erejüket.

Itt az ideje tehát, hogy szélesebb körben is megismerjük és elismerjük Jelinek Csaba teljesítményét; nagy öröm számomra, hogy a 2022-es Erdei Ferenc-díj remek alkalmat kínál erre!

Erdei Ferenc díj 2022 – Koltai Júlia

A Magyar Szociológiai Társaság Erdi Ferenc díját 2022-ben Koltai Júlia kapja. Bár gondolom nem kell őt bemutatni a szakma képviselőinek, de azt a műfaji sajátosságok megkövetelik: Koltai Júlia PhD fokozatot szerzett az Eötvös Loránd Tudomány Egyetem Szociológia doktori iskolájában, ugyanitt habilitált 2022-ben. 2011 óta itt oktató és kutató, jelenleg, mint egyetemi docens, valamint 2014 óta a Társadalomtudományi Kutatóközpont munkatársa és a CEU vendégoktatója. 2020 óta a Szociológiai Szemle főszerkesztője, idén pedig Lendület pályázatot nyert Social Structure and Inequalities Through the Lens of Digital Data címmel.

Ez önmagában elég ok lenne, hogy az ígéretes szakmai tevékenységet végző szociológusoknak járó díjat megkapja Koltai Júlia, de a fentiek mellett több mint 120 tudományos írás szerzője, vagy társszerzője, és legalább egy széles szakmai körben használt módszer egyik első hazai alkalmazója és oktatója, amely módszer szakszociológiai érdeklődésünktől függetlenül segít minket abban, hogy jobban megértsük a minket körülvevő világot.

Az mtmt-ben található legkorábbi írásokból is kirajzolódik Koltai Júlia módszertani érdeklődése. A közelmúltban megjelent írások egy része a hálózat kutatások közé sorolható. A közösségi média vizsgálata szinte adja magát, ahogy végülis az utóbbi lassan három évünket meghatározó járvánnyal (COVID 19) kapcsolatos vizsgálatok is könnyen kapcsolhatók a korábbi írásokhoz, a hálózat kutatáshoz és az egészség szociológiához. A korábbi módszerek mellett 2019 óta rendszeresen felbukkannak a természetes nyelvfeldolgozást (NLP) alkalmazó, illetve elemző publikációk is.

A kvantitatív módszerekre irányuló figyelem jól látható, de a figyelmes olvasó a látszólag nagyon sokféle témát elemző írásokban és a szerteágazó kutatási témákban a tematikus fókusz is felfedezheti: a már említett egészség szociológia mellett a társadalmi struktúra, a mobilitás és a kirekesztés változó formáit elemzik a Koltai Júlia közelmúltban megjelent írásai, és várható kutatások is ezen témák új módszerekkel való jobb megértését szolgálják.